

Χατζηρούμνη Βασιλική

Αποσπάσματα

[00:01:02-00:03:14] Αούτιδες	1
[00:06:02-00:07:30] Άμαχοι προς το Μπεράτι.....	3
[00:07:30-00:10:48] Ανταρτοπόλεμος	3
[00:10:48-00:13:34] Περιστατικό με κρύψιμο θείου από αντάρτες	4
[00:13:34-00:14:16] Στο Μπεράτι, περιστατικό με Ιταλό στρατιώτη.....	5
[00:14:17-00:14:47] Στο Μπεράτι	Error! Bookmark not defined.
[00:14:47-00:15:21] Ο κάμπος μετά τον εμφύλιο	5
[00:16:30-] Τραγούδια και εργασία	5
[00:18:00-00:19:30] Κονιαλί	6
[00:19:30-] Παναγία και Μολύβι.....	6
[00:28:50- 00:30:00] Ιστορία με τσουκάλι, περίοδος κατοχής.....	8
00:36:06- 00:40:45] Τεκές και μουσουλμανικό νεκροταφείο στην κάτω Κόνιτσα.....	9

[00:00:07] Μικρασιάτες στην Κόνιτσα

-Εδώ γεννηθήκατε εσείς στην Κόνιτσα;

- Εδώ, εδώ..

-Και ο Νίκος μου είπε πως οι γονείς σας είναι..

- Απ'τη Μικρασία, Καππαδοκιά. Οι γονείς μας. Και αυτοί μικροί άφτακαν εδώ.

- Θυμάστε να σας λένε καμιά ιστορία για το πώς έφτασαν εδώ;

- Αααα θυμάμαι ήλεγε η μάνα μου η μακαρίτισσα. Τώρα να πάω στην Τουρκία λέει, να πάω το σπίτι μου θα το βρώ! Είχαν μεγάλες περιουσίες εκεί, που ήρθαν εδώ.

- Ήρθαν παντρεμένοι ή παντρεύτηκαν μετά;

- Εδώ, εδώ παντρεύτηκαν. 10 χρονών, δεν ήταν μεγάλοι όταν ήταν εδώ. 5- 10 έτσι ήταν.

- Μένανε εδώ σ' αυτό το σπίτι;
- Όχι σ' αυτό το σπίτι αυτό το ' κάναν μετά, το πατρικό μου ήταν πιο κάτω.
- Και δούλευαν στα χωράφια;
- Δούλευαν, δούλευαν (...) οι γονείς μας ήταν πολύ ταλαιπωρημένοι. Δεν ήξεραν εδώ οι Κονιτσιώτες καθάριο ψωμί να φάν, μπομποτά ήξεραν να φαν και ύστερα μας έλεγαν ' αούτιδες', εμάς, δεν ήξεραν του καθάριο τι λογιών είναι.. Ήρθαν οι δικοί μας..
- Αούτιδες τι σημαίνει;
- Ε, πού ξέρω τι είναι αυτή η.. αούτιδες, πρόσφυγες. Παλιοπρόσφυγες... Δεν πειράζ..
- Μόνο τη γενιά των γονιών σας έλεγαν έτσι ή συνέχισε και μετά αυτό. Ας πούμε εσείς είχατε τέτοια θέματα;
- Α, εμείς δεν είχαμε τέτοια θέματα ύστερα. Αλλά αυτοί έλεγαν ήρθαν αυτοί.. Που είχαμαν κορίτσια μικρά μεγάλα και έπαιρναν αυτοί από τις δικές μας τις κοπέλες. Ζήλευαν αυτοί!
- Ήσασταν ωραίες και σας ζήλευαν!
- Ναι ζήλευαν αυτοί, ακούς εκεί ήρθαν οι Μικρασιάτες λέει, « παίρνουν τα παιδιά μας» ήλεγαν.
- Εσείς πήρατε Μικρασιάτη ή Κονιτσιώτη;
- Μικρασιάτης, ίδιοι είμαστε. Μια ηλικία είμαστε.
- Από έρωτα παντρευτήκατε;
- Αααχ από έρωτα.
- Ναι ε; Περίεργο γι' αυτή την εποχή..
- Ναι, περίεργο. Δεκαέξι χρονών που κάναμαν και έκατσα τρία χρόνια αρραβωνιασμένη (...). Τρία χρόνια κάτσαμαν αρραβωνιασμένοι, ύστερα οι γονείς δεν ήθελαν. Είχαν στις Σέρρες είχαν συγγενείς, είχε αδερφός η πεθερά μου και ήθελαν να τον στείλουν εκεί, δεν ήθελαν μετά από τρία χρόνια... Έφκε αυτός απ' το σπít και παντρεύκαμαν . Γι' αυτό σου λέω, εμείς όταν παντρεύκαμαν, έφτιαξα δύο δωμάτια σπίτι, δεν είχα ρούχα να σκεπάσω τα παιδιά μ. Αλλά δόξα σοι ο Θεός, τι να σου πώ, είμαστε πολύ καλά. Μπορεί αν δουλέψαμαν αλλά δεν υποφέραμαν.
- Τι δουλειές κάνατε στον κάμπο;
- Στον κάμπο, καλάμπόκια, θέρος... θερίζαμαν μετα χέρια τότε, δεν θερίζαμαν με μηχανές. Όταν βγήκαν οι μηχανές είμιστι μια χαρά. Κλα είμασταν.. Αλλά τότε.. Όλη την ημέρα να χτυπάς τσαπί.. Τί λες μωρ τώρα.. δεν την θέλω εκείνη τη ζωή.. Εγώ με τς

νέους είμαι τώρα. Για εσάς είναι η ζωή. Και καλά κάνετε, να γνωριστήτε, να παντρευτήτε, μια χαρά.. Καλά κάνετε. Εμείς τότε δεν μπορούσαμε μπροστά στον πατέρα ή στον πεθερό να μιλήσουμε.. Χμμ άμα μιλούσαμε ήλεγαν: «Α, όι δεν καν». Αυτός σκώθηκε έφυγε. Και καλά έκανε. Αν ηταν στο πατρικό τ δεν θα ήταν όπως είναι τώρα.

[00:05:09-] Β' Παγόςμιος, Άμαχοι προς το Μπεράτι

- Πότε γεννηθηκες;
- Το '33.
 - Άρα τον πόλεμο τον θυμάσαι;
 - Τον πόλεμο, όλα τα θυμάμαι. Τον πόλεμο τα '40 τι είμασταν 6 χρονών. Από δώ μας πήραν οι Ιταλοί και μας πήγαν στην Αλβανία στο Μπεράτι. Δεν πήραμαν ούτε φαγώσιμα ούτε τίποτα. Ικεί η γιαγιά μου η μακαρίτισσα πηγινει στα σπίτια και έπαιρνε από λίγο αλεύρι και έκανε κουρκούτι και τρώγαμαν στου Μπεράτι. Τώρα τς Αλβανούς τς έχουμε στα όπα όπα..
 - Πήγατε όλη η οικογένεια.
 - Όλη, όλη.. Όλη η οικογένεια ο πατέρας μου ήταν στρατιώτης, δεν ήταν εδώ. Τραυματίστηκε κιόλας στο στρατό... όταν γυρίσαμε προς τα εδώ... Λάσπες μέχρι εδώ.. Να πάμε να περπατάμε μας πήγαν στη Μπεράτι. Και περπατούσαμε όταν γυρίσαμε πάλι..Κι' ήλεγαν ότι ο πατέρας τους είναι σκοτωμένο, κρίμα αυτά τα.. Είχα δυο αδέρφια.. « Κρίμα αυτά τα παιδιά, σκοτώθηκε ο πατέρας τους» ήλεγαν..Αλλά ήταν τραυματισμένος στα Γιάνενα..

[00:06:40] Ανταρτοπόλεμος

- Ύστερα με το ανταρτοπόλεμο. Τι ήταν.. Εκείνο ήταν ντιπ..
- Θυμάσαι καθόλου τι γινόταν εδώ με τον ανταρτοπόλεμο;
- Θυμάμαι τι γινόταν εδώ... Μόνο θυμάμαι.. Τι γινόταν εδώ..Από την Αγία Βαρβάρα έριχναν τα.. Πυροβολουσαν, βλήματα.. Μας πήραν οι αντάρτες από δω, μας πήγαν πιο παρακάτω. Εκεί τς λέω αν είναι να μας πάρε τε, πάρτε μας..Αν είναι να μας αφηκετε εδώ... εμάς θα μας σκοτώσουν και οι άλλοι. Θα ήλεγαν ότι είστε κουμμουνιστέ. Θα ήλεγαν είστε κουμμουνιστέ. Άσε μας, άσε μας παπαπα, να μην έρθουν τέτοιες μέρες..

Ήλεγαν ήρθαν οι αντάρτες.. Αυτοί ήταν όλοι φορμαρισμένοι με πολλά με αυτά. Ένας αντάρτης ήταν από δω. Αλλά εγώ ήμουν μικρή δεν τον γνώριζα. Η μάνα μου λέει: Αυτός είναι από δώ..Πάει τραβάει ένα χαστούκι τι μάνα μ.. Αυτό δεν θα το ξεχάσω ποτέ... Μου ρθεεε.. Ας ήμουν μικρή! Μού' ρθε... Τι σε κανε η μάνα μ λέω και τράβηξες χαστούκι; Λέει να μας δείξετε που έχουν ΕΔΕΣΙΤΕΣ και ΕΑΜΙΤΕΣ.. Να δείξετε πού έχουν αποθήκες. Που ξέρουμε εμείς που έχουν αποθήκες... Αν δεν ήταν και αυτοί οι Εδεσίτες εμάς θα μας σκότωναν. Απαπαπαπα να μην έρθουν τέτοιες μέρες. Είμασταν σε ένα θόλο κάτω που ήταν θολωτό και κρυβόμασταν από τα βλήματα, από τις σφαίρες.. Αλλά εκεί μια θεια μ τραυματίστηκε και πέθανε... Αφκε δύο ορφανά. Τόσο παράθερο ήταν πώς βγήκε και την πήρε στο ποδάρι; Και πέθανε...Παπαπαπα να μην έρθουν εκείνες οι μέρες καμάρι μου, όχι, όχι, όχι...

[00:10:04] Περιστατικό με κρύψιμο θείου από αντάρτες

Είχαμν έναν θείο και τον ντύσαμεν όλο για γέρο, τι να κάναμε αλλιώς θα τον έπαιρναν οι αντάρτες, κάτω στο πατρικό μ. Εδώ δεν είχανε, είχαν κήπους εδώ. «Θα τον πάρουμε» λέει, θα τον πάρω λέει αυτός ο αντάρτης να με βγάλει μέχρι πέρα και να γυρίσει.. Από πάνω έριχναν.. Τι να κάνουμε τώρα. Του λέω θα σε βγάλω, ας ήμουν μικρή. Θα σε πάω εγώ, μέχρι που θέλεις. Τον πάππο μου τον θέλουμε.. Αυτόν τον πάππο έχουμε, άμα τον πάρετε και αυτόν.. Ήταν ο θείος ο Νικόλας, αυτός ήταν και αντάρτης. «Αγωνιστή, αγωνιστή, θα τον πάρουμε». «Δεν θα τον πάρετε τους είπα, αποκλείεται, άμα πάρετε αυτόν εμείς θα πεθάνουμε». Αλλά ύστερα τον κρύψαμν. Είχαμν εκείνο το θόλο που είπαμν, είχαμε γούρνες κάτω και βάζαμν πράγματα που τα κρύβαμν και στάρια για να φάμε. Τον είχαν εκεί από κάτω για να μην τον πάρουν. Ο πατέρας μου ο μακαρίτης ήταν τραυματίας είχε τα χαρτιά του, δεν τον κουνούσαν καθόλου και έτσι τον γλιτώσαμεν. Απαπαπαπα να μην δείτε τέτοια πράγματα, όχι, όχι, όχι. Να περνάνε οι σφαίρες ββββ, ββββ. Όχι, όχι, πώς δεν σκοτώθαμν εκείνο το βράδυ; Που μας πήραν οι αντάρτες που μας άφκαν ύστερα να φύγουμε νύχτα. Πώς δεν σκοτώθαμν..Δεν φτάνει είχαμν τα χάλια μας είχαμε και εδώ τους ντόπιους: « Ακόμα εδώ είστε;». Μας ήλεγαν και κουμουνιστέ. « Ακόμα εδώ είστε;», « Ακόμα εδώ είστε;». Σκόθαμν τη νύχτα να πάμε απάνω. Είδες που

είναι στην 'γκουβα' απάνω στο βουνό, νύχτα. Δεν φτάνει που' χαμαν τα χάλια μας είχαμαν και ετουτουνοούς τους μπελιάδες. Απαπαπα. Ο εμφύλιος είναι πιο χειρότερο πράγμα στον κόσμο. Να μη δείτε τέτοια πράγματα, όχι, όχι, όχι..

[00:12:40] Στο Μπεράτι, περιστατικό με Ιταλό στρατιώτη

Η μάνα μου όταν πηγαίναμε στο Μπεράτι είχε το μικρό στην αγκαλιά, τον αδερφό μου τον είχε αγκαλιά. Σταμάτησε ένας Ιταλός, το πήρε το Θοδωράκη, το πήρε από την αγκαλιά τς μάνας μου. Λέει η μάνα μου: « Ούι θα μου πάρουν το παιδί, τι έπαθα, τι να κάνω ή θα μου το πετάξουν;». Αλλά όχι φαίνεται είχε και αυτός παιδιά, τα'αγκάλιασε, το φίλησε και έδωκε και μία κονσέρβα. Αραγε ήταν καλός άνθρωπος. Και το' βαλε πάλι στην αγκαλιά στη μάνα μου και πήγε στο Μπεράτι.

- Στο Μπεράτι πού σας είχανε;
- Σε μία εκκλησία(...). Και τα αεροπλάνα να βομβαρδίζουν απ' έξω. Τι ήταν αυτό το πράγμα... Όχι, όχι μάνα μου να μην ειδήτε τέτοια, να μην ειδήτε, όχι, όχι.

[00:13:44] Ο κάμπος μετά τον εμφύλιο

Ύστερα που αναμέρισαν αυτά τα πράγματα, ύστερα έπαιρναν εδώ.. Πηγαίναμαν στον κάμπο... πτώματα.. Τς έπιαναν και τς σκότναν. Τάχα ήταν αντάρτες και τα σκότωναν. Αφού πηγαίναμε να κάνουμε δουλειά και βρίσκαμαν πτώματα στα χωράφια μας. Τι ήταν και αυτό.. Όχι, όχι, όχι μάνα μου. Αυτός ο εμφύλιος σκότωσε πολύ κόσμο. Δεν ξέρω, να μην έρθουν αυτές οι μέρες. Να μην δουν ούτε τα παιδιά μας ούτε τα εγγόνια μας ούτε τα δίγγονά μας. Ήταν σκληρές μέρες...Αλλά είχα μάνα άξια όμως, ας ήταν τραυματίας ο πατέρας μου αλλά η μάνα μου. Μέχρι με τα ζευγάρια όργωνε η μάνα μ.

- -Δουλεύατε στα δικά σας τα χωράφια ή σε άλλον;
- - Τότες δεν είχαμαν ολόκληρο κλήρο, δεν μας είχαν δώσει ολόκληρο κλήρο, ξένα χωράφια είχαμαν νοικιασμένα και κανα 2-3 στρέμματα είχαμαν δικά μας.

[00:15:36-] Τραγούδια και εργασία

- – Όταν δουλεύατε λέγατε κανένα τραγούδι;

- - Εεεε τι να πούμε τραγούδι, τι να πούμε. Α λέγαμαν είχαμαν τς χωριάτσες, πέρναμαν για να μας θερίσουν να μας κάνουν. Ηλέγαμαν είναι χωριάτσες. Τάχα εμείς είμασταν Κονιτσιώτες αυτοί ήταν χωριάτες.
- - Από πού ήταν οι χωριάτσες;
- - Ήταν από τα πέρα τα χωριά, ήταν από τη Μάζι από το Σαναβό από διάφορα χωριά που έρχονταν. Αυτές τραγουδούσαν. Θυμάμαι τραγουδούσαν και γελούσαμεν εμείς. Άιντε πες τε, πιο έλεγαν; Η έρημη η ξενιτιά. Τραγουδούσαν, τραγουδούσαν, τραγουδούσαν.

Εσείς τι τραγούδια λέγατε, λέγατε κανένα για την Καππαδοκία;

- Δεν ήξεραν οι δικοί μας, οι μεγάλοι, μεγάλοι ήξεραν τούρκικα. Ήταν πολύ μικροί όταν ήρθαν, οι γιαγιάδες μας πέθαναν. Μόνο θυμάμαι τη γιαγιά που είχα την Ελισάβετ και εδώ που χόρευε το **κονιαλί**.

[00:17:09] Κονιαλί

- Τι είναι το κονιαλί;
- Ε το ξέρεις το κονιαλί, χορός, χορός. Μικρασιάτικος, χόρευαν αυτό αλλά και μείς το χορεύαμε. Άμα τύχει να πούμε τώρα να μα στε σε γάμο, το χορεύουμε και τώρα το κονιαλί. Ήταν Μικρασιάτισσές, γράμματα μπορεί να μην ήξεραν οι γονείς μας αλλά ήταν πολύ στη θρησκεία πάρα πολύ! Εμάς ήταν χριστιανοί γνήσιοι. Να φαν οι γονείς μας 40 μέρες που ήταν για το Πάσχα... Είχα μια γιαγιά κάθε 24 ώρες έτρωγε. 24 ώρες έκανε την προσευχή τς, έτρωγε το φαί τς, έπινε το νερό τς κάθε 24. Και μεις είμασταν μικρά και την πειράζαμε. « Να σ δώκουμε γιαγιά νερό, να σου δώκουμε;; (γελάει).Καλά λέω. Είχαν τη θρησκεία την είχαν... τώρα το 15αυγουστο να φαν λάδ; Τι λες; Τι λες;

Παναγία και Μολύβι

- Που πηγαίνατε το 15αύγουστο;
- Στην εκκλησία πηγαίναμε τς Αγίους Αποστόλους εμείς, εκεί πίσω, δεν ξέρω αν πήγαταν καμιά φορά, αυτό είχαμαν εμείς. Αυτού βαφτισκαμαν, αυτού παντρεύκαμαν, αυτού, αυτού.
- Δεν πηγαίνατε πάνω στην Παναγία;

- Στην Παναγία πηγαίναμαν όταν ήταν τς Παναγίας. Ύστερα πηγαίναμαν και πολύ στο Μολύβι. Πηγαίναμαν με τα ζώα στο Μολύβι περπατώντας όχι ούτε αμάξια ούτε τίποτε, με τα ζώα πηγαίναμαν.
- Κανένα παραμύθι μήπως θυμάσαι; Για να μην λέμε για πόλεμο άλλο..
- Μπα, τι παραμύθι.. Που ξέρω.. Τραγούδια τα έλεγα αλλά παραμύθια δεν τς έλεγα.
- [00:19:00] Μικρασιάτικο τραγούδι και παροιμία
- Τι τραγούδια τους έλεγες;

Ντανγκιλ Ντανγκιλ ντο στα να πουνι βοσκ ντου τα να. Άιντε! Που να θυμηθείς. Τι είναι αυτά;

[00:20:00] Μικρασιάτικη διάλεκτος και μικρασιάτες στην Κόνιτσα

Είχα τα κορίτσια την Ευγενία και τη Μαρία, ήταν στο νηπαγωγεία. Όταν έφευγαν από το νηπαγωγείο πήγαιναν στη μάνα του Κοντογιάννη εκείνη τις έπιανε από τα' αυτιά και τς έλεγε: « Πήγα στα κλανι, ίφερα ένα λαγός, σιν σα γω σιν σε κει, τσουουου» τς έκανε. «Που ταν μωρέ κορίτσια;» Τς ήλεγα, «γιατί αργήσατε;» « Πήγαμε στο ακλάνι» ήλεγαν.

- Το ακλάνι τι είναι;
- Πού ξέρω τι είναι, σάμα ξέρω εγώ; Σάμα ξέρω τι είναι; Εμείς τη δικιά μας γλώσσα, αυτή που μιλάμε, έχει μπερδεμένα μέσα, έχει πολλά. Δεν είναι γλώσσα. Αυτό τς ήλεγα και γώ: Καλά, αφού είστε στη Τουρκία, η πεθερά μου τούρκικα μιλούσε. Η πεθερά μ ήταν απ'την Τουρκία αλλά δεν ήταν από το ίδιο μέρος η Ανάστα, πού λέω και τον Ανέστη. Λιμιώτισσα ήταν. Απ'τη Λιμ. Στου χουριό πού ήταν αυτοί, δεν ήταν μέσα στο χουριό που ήταν οι δικοί μ. Η πεθερά μου ήξερε τούρκικα. Λέω στο Ανέστ: « Η μάνα σας ήξερε τούρκικα, εσείς δεν μιλάτε καθόλου τούρκικα». Αφού λέει δεν τα μιλούσαμε μες το σπίτι καθόλου, τι να μιλούσαμε. Γιατί ο Θανάσης, η θειά τ, δεν ήξερε ελληνικά καθόλου,

τούρκικα. Στο σπίτι τς όλο τούρκικα μιλούσαν. Τα ξέρει τα τούρκικα ο Θανάσης. Αλλά η πεθερά μου δεν τα μιλούσαν. Λέω, τουλάχιστον ήταν μία γλώσσα. Η δική μας τι γλώσσα είναι λέω. Εγώ το λέω δεν, δεν ας είμαι προσφυγόπουλο. Τι γλώσσα είναι αυτή, πού ξέρω;

- Με τον άντρα σας μιλάτε μικρασιάτικα;
- Όχι δεν μιλάμε, σπαστά. Γώ να σου πώ από μικρή πάντρεψα τς θειους μου πήρα ντόπιους δεν πήρα πρόσφυγες. Ύστερα και στα παιδιά μου που πάντρεψα δεν πήραμαν πρόσφυγους. Ο γαμπρός μου είναι Κονιτσιώτης, ο άλλος ο γαμπρός είναι από τα Γιάνεννα.
- Ήθελες εσύ Κονιτσιώτη η πρόσφυγα;
- Δεν ήθελα πρόσφυγα, όχι , όχι, όχι, όχι. Δεν ήθελα, δεν ήθελα, δεν ήθελα. Γιατί εμένα στην αρχή τα πεθερικά μου έλεγε ο πατέρας μου δεν τη δίνω, να παεί πρώτα το παιδί σου στρατιώτης και μετά. Ύστερα 3 χρόνια αρραβωνιασμένη.. Με παίδεψαν πάρα πολύ.
- Πιο είναι το πατρικό σου όνομα;
- Μουρεχίδης, ούτε Μουρεχίδης δεν είναι, όταν έρχονταν από την Τουρκία τη γιαγιά μας ήλεγαν Μουρεχίδης, εμάς μας ήλεγαν Τσεπελίδης, αντί να γράψουν. Τσεπελίδης έγραψαν Μουρεχίδης και έμεινε το όνομα της γιαγιάς μας, δεν έχουμε το όνομα του παππού μας. Ο παππούς από τη μάνα μου τς έβαζαν 3-4 στον τοίχο και τς ντουφέκιζαν οι Τούρκοι, στην Τουρκία. Γιατί δεν τους ήθελαν τους Έλληνες. Τι είχαν εκεί είχαν μεγάλη περιουσία οι γονείς μας. Εδώ που τους έδωκαν 5 στρέμματα χωράφια; Υπόφεραν πολύ οι γονείς μας. Δεν πεινάσαμεν εμείς το '40 όλοι πείνασαν, εμείς δεν πεινάσαμεν, οι Κονιτσιώτες όλοι πείνασαν. Πουλούσαν ότι είχαν δεν είχαν για να πάρουν να φαν καλαμπόκι.

[00:27:54] Ιστορία με τσουκάλι, περίοδος κατοχής

Μια μέρα ήρθε μία γυναίκα σπίτι μας κάτω στον πατέρα μ, ήφερε ένα τσουκάλ, μια κατσαρόλα, ένα τεψί και λέει στον πατέρα μ: «Μπάρμπα Γιάννη να μου γεμίσεις μία τσάντα καλαμπόκι και να τα κρατήσεις εσύ αυτά». Τί έκανε ο πατέρας μ; Πήρε το σακούλι που είχε το γιόμισε καλαμπόκι, «Πάρε και αυτά τς είπε, αυτά είναι χαράμια, δεν τρώγονται, δώστα πουθενά αλλού, εγώ δεν τα

κρατάω» είπε πατέρας μου. Και βγήκε έξω ντιπ στην εξώπορτα και άφηκε το τσουκάλι μονάχα. Και αυτό το τσουκάλι μου το χε πει η Μ να το δώσω αλλά το είχε ο αδερφός μου, ο Λάκιας. Αυτό το άφηκε έξω ο πατέρας μου δεν το κράτησε.

Έβγαινε έξω ο πατέρας μου ήταν 4 αδέρφια. Ποιος, κάθονται νυφάδες τώρα με τα κονάδια. Η μάνα μου έκατσε 20 χρόνια με τα κονάδια. Τώρα που η νεολαία να κοιτάζουν κονάδια. Τι λες μωρέ τώρα, ότι θέλετε λέτε. Να σου πω γιατί οι γυναίκες κάνουν έτσι τώρα; Έχουν δικό τους πορτοφόλι και λένε: « Φεύγω». Εμείς δεν είχαμε δικό μας πορτοφόλι.

- Πως δεν είχατε αφού δουλεύατε;
- Δουλεύαμαν αλλά τα είχε η μάνα και ο πατέρας, δεν τα' χαμαν εμείς και μετά ο άντρας. Εγώ ζητούσα από τον Α: « -Δώσε μου μωρέ να πάω να ψωνίσω» «- Έχω γραμμάτια, θα δώσω τα γραμμάτια και μετά»

[00:30:27] Τεκές και μουσουλμανικό νεκροταφείο στην κάτω Κόνιτσα

- Εδώ δίπλα στο σπίτι που είναι ένα τεκές είναι;
- Τεκές είναι. Τζαμί τούρκικο Τζαμί ήταν. Είχαμε και ένα κάτω στο πατρικό μου. Ήταν και ένα ακόμη τζαμί τέτοιο, χάλασαν. Εκείνο εκεί, μέσα στο τζαμί έθαβαν τς αρχοντάδες, οι τούρκοι. Έθαβαν τς αρχοντάδες εκεί μέσα. Και έξω πάλι που είχαμαν το προάυλιο, ήταν όλο μνήματα. Και όταν έφυκα, όταν ήταν οι δικοί μας εδώ. Ήρθαν από την Αλβανία εκεί κάτω, μας τα έλεγε η μάνα μας αυτά. Τς έβαζαν να πούμε τς ξέθαβαν.
- Και τα μνήματα τι έγιναν;
- Τι έγιναν, ισοπεδώθηκαν. Τι να γίνουν τα μνήματα, ισοπεδώθηκαν
- Και γιατί τους έπαιρναν στην Αλβανία;
- Ήταν δικοί τς.
- Μετά αυτό τι έγινε, σε ποιόν ανήκει;
- Τίποτα, τι έγινε. Του χα' μαν εμείς του' χαμαν.
- Εσείς το αγοράσατε;
- Όχι. Αυτά τα' χαν δώσει που ήρθαν. Ο καθένας τι είχε. Εδώ ήτανε μεγάλο οικόπεδο. Ανάλογα τι είχαμε από την Τουρκία έδιναν και εδώ. Το σπίτι της

γιαγιάς μου τούρκικο ήταν αλλά... Τέτοιο σπίτ δεν ξαναγίνηκε... Ζόροφο. Τι να βλεπες έμπαινες μέσα και χάνοσαν.

- Τώρα έπεσε;
- Τώρα κάηκε. Μας τα' χαν κάψει οι Γερμανοί, τώρα το ξανάφτιαξαν. Όλος τεκές λέγονταν εδώ μέσα. Ήταν περιφραγμένο με κάτι τείχια ωηλά εδώ. Εδώ ήταν όλο κήποι. 7 βρύσες ήταν εδώ μέσα, τουρκικές.
- Έχει μείνει καμιά;
- Για τώρα αυτές που έχουμε τουρκικές είναι.
- Είχε εδώ μπουχός, είχε και πέρα.
- Στα τζαμιά και τους τεκέδες όταν ήσουν εσύ μικρή τι τα έκαναν;
- Τίποτις, τι τα έκαναν βάζαμαν άχυρο μέσα. Δεν βάζαμαν άλλο τίποτι. Βάζαμαν άχυρα, βάζαμαν τέτοια πράγματα. Τι να το κάναμαν; Αλλά δεν είδαμαν τίποτε, ψέματα όχι.
- [00:39:40] *Ήλεγαν οι Τούρκοι βγαίνουν να φαν σταφύλια.* Είχαμαν αμπέλια εδώ. Φορούσαν ένα άσπρο μαντήλι και λέγαμαν, είναι οι Τουρκ, βήκαν οι βρικολακέοι λέγαμαν, από τα μνήματα. Αυτός ο Χ, που πέθανε... Τι πολύ φοβόνταν απαπαπα. Ήλεγα: « Τι φοβάσαι μωρέ χαμένε;» του' λεγα εγ. Ήμασταν γειτονιά, ήταν ανταμικά τα σπίτια μας. Το δικό μας το σπίτι και του γείτονα, τα ταβάνια ήταν όλα ένα. Φοβόνταν τα μνήματα από τους Τούρκους, εγώ δεν είδα τίποτα. Και τώρα που είναι αυτό το τζαμί λένε: « Πας τη νύχτα, πας στις κότες, δεν φοβάσαι, λένε.. « Από τι να φοβηθώ λέω, θα βγει ο Τούρκος να με πνίξει λέω;»

-